

Uzasadnienie

Proponowana nowelizacja ustawy z dnia 16 października 1992 r. o orderach i odznaczeniach (Dz. U. z 2022 r. poz. 1031) ma na celu zniesienie ograniczenia czasowego nadawania orderów i odznaczeń wojskowych.

Obowiązujący przepis ustawy o orderach i odznaczeniach w art. 6 ust. 2 przewiduje, że order i odznaczenie wojskowe są nadawane w czasie działań bojowych przeciwko aktom terroryzmu w kraju lub podczas użycia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa i nie później niż przez trzy lata od zakończenia tych działań, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

Przepis powyższy, został dodany do ustawy nowelizacją z dnia 14 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy o orderach i odznaczeniach (Dz. U. poz. 848). Powyższa nowelizacja zawierała przepisy przejściowe, które określały termin ostateczny możliwych nadań orderów i odznaczeń wojskowych za czyny dokonane w czasie działań bojowych przeciwko aktom terroryzmu w kraju lub podczas użycia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa w latach 2002-2007, ustalając jako datę ostateczną dzień 31 grudnia 2010 r.

Termin końcowy nadań zawarty w ww. przepisie był dwukrotnie przesuwany. Po raz pierwszy ustawą z dnia 3 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o zmianie ustawy o orderach i odznaczeniach (Dz. U. poz. 1701) na dzień 31 grudnia 2012 r.

Po raz kolejny norma przejściowa została znowelizowana ustawą z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o orderach i odznaczeniach oraz zmieniającą ustawę o zmianie ustawy o orderach i odznaczeniach (Dz. U. poz. 1207). W wyniku nowelizacji z 2011 roku nadania wojskowych odznaczeń o charakterze pamiątkowym mających w nazwie wyraz „Gwiazda”, za nienaganną służbę w okresie od dnia 1 stycznia 2002 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. zostały ostatecznie zakończone z dniem 31 grudnia 2013 r.

Pomimo upływu terminów określonych w przywołanych wyżej ustawach, do Kancelarii Prezydenta RP wciąż wpływają liczne wnioski o nadanie wyróżnień za misje dawno zakończone. Dotyczy to przede wszystkim wniosków o nadanie Gwiazdy – odznaczenia pamiątkowego za nienaganną służbę w polskich kontyngentach wojskowych poza granicami państwa lub w rejonie prowadzenia operacji wojskowej. Zgodnie z informacją przedstawioną przez Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych w marcu 2023 r., w dacie tej nie rozpatrzono ponad 3200 wniosków o nadanie Gwiazdy Iraku.

Specyfika służby pełnionej przez żołnierzy w składzie Polskich Kontyngentów Wojskowych oraz realizowane zadania często wiążą się z zagrożeniem własnego zdrowia, a służba w strefie prowadzonych działań wojennych, również i życia. To właśnie postawa

polskich żołnierzy potwierdza wiarygodność Rzeczypospolitej Polskiej jako sprawdzonego sojusznika i rzetelnego partnera. Nie budzi żadnych wątpliwości, że położone zasługi w trakcie prowadzonych misji, osobiste poświęcenie i wyrzeczenia, rozłąka z bliskimi, jak i fakt dobrowolnego uczestnictwa w kontyngentach zasługują na uhonorowanie indywidualnego wysiłku każdego żołnierza odznaczeniem o charakterze Gwiazda.

Przedkładana inicjatywa dokonuje zmian w zakresie nadawania orderów i odznaczeń wojskowych polegających na uchyleniu normy określającej trzyletni okres na nadanie wyróżnienia, oraz dodaje przepis wprowadzający dwuletnią cezurę czasową na złożenie wniosku o nadanie orderu lub odznaczenia wojskowego, z wyjątkiem odznaczenia o charakterze pamiątkowym tj. Gwiazdy.

Wprowadzenie regulacji eliminującej bariery czasowe nadań orderów i odznaczeń wojskowych wynika z faktu, iż aktywność Polskich Sił Zbrojnych w działaniach poza granicami państwa jest obecnie znacząco większa, niż w chwili uchwalania norm wprowadzających ograniczenia czasowe. Misje są zróżnicowane zarówno pod względem ilościowym, terytorialnym, czasowym, jak i dowódczym. W związku z odmiennym sposobem działania poszczególnych misji, zakresem ich zadań oraz organizacji pionu dowódczo-sztabowego, wnioski o nadanie orderów i odznaczeń dla żołnierzy i funkcjonariuszy wpływały nierzadko w terminie uniemożliwiającym dochowanie ustawowej regulacji. Aby uniknąć sytuacji, w których z uwagi na zbyt późne skierowanie wniosku, żołnierze i funkcjonariusze byli pozbawieni możliwości otrzymania wyróżnienia, pomimo spełniania przesłanek ustawowych, zasadnym wydaje się dokonanie zmiany polegającej na uchyleniu normy zawierającej ograniczenie czasowe nadawania orderów i odznaczeń wojskowych.

Mając jednak na względzie fakt, że wniosek o nadanie orderu lub odznaczenia wojennego powinien sporządzać bezpośredni dowódca żołnierza, znający jego zasługi z misji, wprowadza się w ustawie termin na złożenie wniosku o wyróżnienie.

Biorąc jednak pod uwagę liczbę wniosków o nadanie odznaczeń o charakterze pamiątkowym mających w nazwie wyraz „Gwiazda”, w nowelizacji wyłącza się spod tego ograniczenia czasowego składanie wniosków o nadawanie tych odznaczeń.

W ocenie Prezydenta RP wyeliminowanie przepisu zawierającego ograniczenie czasowe nadań odznaczeń pamiątkowych pozwoli uhonorować wszystkich uczestników Polskich Kontyngentów Wojskowych i misji zagranicznych, spełniających kryteria do nadania tych orderów i odznaczeń.

Projektowana ustawa zawiera także przepisy przejściowe regulujące sposób załatwienia spraw w toku.

W zakresie wniosków o nadanie orderów i odznaczeń wojskowych, przepis art. 2 przedłożonej nowelizacji przewiduje, że dwuletni termin na złożenie wniosku nie będzie dotyczył wniosków o nadanie orderów i odznaczeń wojskowych za czyny dokonane po 2002 r. w czasie działań bojowych przeciwko aktom terroryzmu w kraju lub podczas użycia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa, zakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej nowelizacji.

Zaproponowane rozwiązanie określa dwa terminy na złożenie wniosków o nadanie orderów i odznaczeń wojskowych za zasługi w misjach już zakończonych. Pierwszy 6-miesięczny termin na złożenie wniosków dotyczy działań bojowych przeciwko aktom terroryzmu w kraju lub podczas użycia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa, od zakończenia których upłynęło co najmniej dwa lata.

Drugi wprowadza dwuletni termin na składanie wniosków o nadanie orderu lub odznaczenia wojskowego za misje, które zakończyły się lub zakończą w okresie późniejszym niż przed dwoma laty a przed dniem wejścia w życie nowelizacji.

Ustawa przewiduje, że proces nadawania orderów i odznaczeń za misje odległe czasowo zostanie zakończony najpóźniej w terminie 3 lat od dnia wejścia w życie nowelizacji.

W zakresie wniosków o nadanie odznaczeń pamiątkowych – Gwiazd, przepis przejściowy przewiduje, że zastosowanie będą miały nowe przepisy niezawierające ograniczeń czasowych zarówno do złożenia wniosku, jak i do nadania, ale w przypadku wniosków o odznaczenie Gwiazdą osób służących w Polskich Kontyngentach Wojskowych, których misje zakończyły się w okresie dłuższym niż przewidziane dotychczas ustawą trzy lata, muszą one zawierać adnotację właściwej komórki Dowództwa Operacyjnego Rodzajów Sił Zbrojnych, sporządzoną na podstawie akt kadrowych, potwierdzającą nienaganną służbę w okresie, za który ma być nadane odznaczenie. Dodatkowa weryfikacja wniosku jest niezbędna w przypadku nadań za odległe misje, ponieważ może mieć miejsce sytuacja, że odznaczenie nie zostało nadane w przewidzianym dotychczas ustawowo terminie z powodów toczącego się lub zakończonego postępowania dyscyplinarnego.

Ponadto nowelizacja wprowadza zmianę legislacyjno-redakcyjną polegającą na ujednoliceniu nazwy odznaczenia Krzyż Zasługi za Dzielność w całej ustawie. W tym celu została w art. 17 w ust. 1 ustawy wprowadzona odpowiednia zmiana polegająca na zmianie wyrazu „Za” na wyraz „za” w nazwie odznaczenia.

OCENA SKUTKÓW NOWELIZACJI

Podmioty, na które oddziałuje projektowana regulacja

Projektowana regulacja odnosi się do zakresu działania Ministra Obrony Narodowej oraz Szefa Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, a w zakresie nadawania oznaczeń pamiątkowych za nienaganną służbę w polskich kontyngentach wojskowych poza granicami państwa lub w rejonie prowadzenia operacji wojskowej – Gwiazd, także ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

Skutki społeczne

Wejście w życie proponowanej ustawy umożliwi w przyszłości uniknięcie sytuacji, w której żołnierze lub funkcjonariusze pełniący służbę, pomimo zasług za czyny bojowe oraz nienaganną służbę w polskich kontyngentach wojskowych poza granicami państwa, nie zostaną nagrodzeni orderami i odznaczeniami wojskowymi.

Skutki finansowe

Przyjmuje się szacunkowo, że Gwiazdą Afganistanu, Gwiazdą Iraku, Gwiazdą Czadu, Gwiazdą Konga oraz Gwiazdą Morza Śródziemnego może być nagrodzonych jeszcze około 3500 osób. Przedłożona nowelizacja nie wywoła dodatkowych skutków finansowych, gdyż Kancelaria Prezydenta RP posiada przewidywaną liczbę Gwiazd Iraku, Gwiazd Afganistanu, Gwiazd Konga, Gwiazd Czadu oraz Gwiazd Morza Śródziemnego. Kwota niezbędna na realizację w 2023 roku została przewidziana w projekcie budżetu Kancelarii Prezydenta RP na 2023 rok.

Proponuje się, że ustawa wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Projekt ustawy był konsultowany z Zespołem do opracowywania i opiniowania spraw związanych z orderami i odznaczeniami, heraldyką i weksylologią.

Projekt nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji lub uzgodnienia.

Projekt ustawy nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców (ustawa nie będzie miała wpływu na sytuację mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców).

Projekt ustawy nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597), w związku z tym nie podlega notyfikacji.